

Decyzja

o środowiskowych uwarunkowaniach

Na podstawie art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. 2021 poz. 735 t.j) i art. 71 ust. 1 i ust. 2, art. 75 ust.1 pkt. 4 i art. 84 ust. 1 i ust. 1a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2021 poz. 247 t.j.) oraz § 3 ust 1 pkt 54 lit. a rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2019 r., poz. 1839 t.j.), po rozpatrzeniu wniosku EPLANT 35 SP. Z O.O. z siedzibą w Krakowie, po zasięgnięciu opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu, Dyrektora Zarządu Zlewni Wód Polskich w Pile oraz Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Czarnkowie,

orzeka

brak konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia pn. „Budowa kompleksu odrębnych farm fotowoltaicznych PIŁKA III do 1,0 MW każda o łącznej mocy do 10 MW, zlokalizowanych w miejscowości Piłka, gm. Drawsko wraz z zagospodarowaniem terenu i niezbędną dla każdej z farm infrastrukturą, w tym z magazynem energii, z możliwością dzielenia na etapy lub budowania w całości na działce/działkach o nr ew.: 41 w obrębie Piłka ” i wskazuje następujące warunki i wymagania:

1. W związku z realizacją przedsięwzięcia nie prowadzić wycinki drzew i krzewów.
2. Na etapie prowadzenia prac ziemnych codziennie przed rozpoczęciem prac kontrolować wykopy, a uwięzione w nich zwierzęta niezwłocznie przenosić w bezpieczne miejsce. Taką samą kontrolę przeprowadzić bezpośrednio przed zasypaniem wykopów.
3. Zastosować moduły fotowoltaiczne o powierzchni antyrefleksyjnej.
4. Panele słoneczne montować na wysokości minimum 0,8 m mierząc od dolnej krawędzi paneli słonecznych do powierzchni ziemi.
5. Wykonać ogrodzenie ażurowe bez podmurówki z pozostawieniem minimum 0,2 m przerwy między ogrodzeniem, a gruntem.
6. Transformator umieścić w stalowym budynku kontenerowym ze szczelną posadzką. W przypadku zastosowania transformatora olejowego, transformator wyposażyć w szczelną misę olejową o pojemności pozwalającej pomieścić całą objętość oleju znajdującego się w transformatorze oraz pozostałości po ewentualnej akcji gaśniczej.
7. W magazynach energii zapewnić wykonanie szczelnych posadzek.

8. Do obsiewu powierzchni biologicznie czynnych farmy fotowoltaicznej nie używać gatunków roślin obcego pochodzenia.
9. Koszenie roślinności pokrywającej teren elektrowni prowadzić na etapie eksploatacji przedsięwzięcia w okresie od 1 do końca lutego.
10. Do ewentualnego mycia paneli fotowoltaicznych stosować wyłącznie czystą wodę. Dopuszcza się stosowanie środków biodegradowalnych obojętnych dla środowiska w przypadku silniejszych zabrudzeń.
11. Nie stosować nawozów sztucznych i chemicznych środków ochrony roślin.
12. Prace budowlane oraz ruch pojazdów ograniczyć do pory dnia tj. godz. 6:00 do 22:00.
13. W porze nocnej nie stosować ciągłego oświetlenia terenu elektrowni i jej ogrodzenia.
14. Przed realizacją planowanej inwestycji ustalić czy planowane przedsięwzięcie znajduje się w kolizji z urządzeniami melioracji wodnych, takimi jak m. in. ciągi drenarskie, rowy czy rurociągi, których przerwanie mogłoby wywołać negatywny wpływ na stosunki wodne w rejonie inwestycji.
15. Wzdłuż ciek Dopływ z Pęckowa należy pozostawić niezabudowane pasy o szerokości 4,0 m, w celu umożliwienia wykonania robót konserwacyjnych rzeki.
16. Na wszystkich etapach przedsięwzięcia zapewnić dostępność sorbentów lub mat ekologicznych, właściwych w zakresie ilości i rodzaju do potencjalnego zagrożenia, mogącego wystąpić w następstwie sytuacji awaryjnych, a zużyty sorbent przekazać uprawnionemu odbiorcy odpadów.
17. W trakcie realizacji oraz likwidacji przedsięwzięcia zaopatrzyć w przenośne toalety (posiadające szczelne zbiorniki na ścieki socjalno-bytowe). Zgromadzone ścieki dostarczać do oczyszczalni ścieków.
18. Tankowanie sprzętu realizować poza terenem inwestycji.
19. Na etapie realizacji przedsięwzięcia odpady komunalne i budowlane zbierać selektywnie i gromadzić w zamkniętych kontenerach, a następnie przekazywać podmiotą posiadającym pozwolenia w zakresie gospodarki odpadami.
20. W trakcie eksploatacji inwestycji, w przypadku zaistnienia potrzeby czyszczenia paneli, mycie prowadzić z wykorzystaniem czystej wody, bez użycia środków chemicznych. W przypadku wystąpienia dużych zabrudzeń dopuszcza się możliwość stosowania środków biodegradowalnych, obojętnych dla środowiska wodnego.

uzasadnienie

Dnia 17 lutego 2021r. na wniosek firmy EPLANT 35 SP Z O.O. z siedzibą w Krakowie, zostało wszczęte postępowanie administracyjne w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia pn.: „Budowa kompleksu odrębnych farm fotowoltaicznych PIŁKA III do 1,0 MW każda o łącznej mocy do 10 MW, zlokalizowanych w miejscowości Piłka, gm. Drawsko wraz z zagospodarowaniem terenu i niezbędną dla każdej z farm infrastrukturą, w tym z magazynem energii, z możliwością

dzielenia na etapy lub budowania w całości na działce/działkach o nr ew.: 41 w obrębie Piłka''. Planowane przedsięwzięcie należy do przedsięwzięć wymienionych w §3 ust. 1 pkt 54 lit. a rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839 t.j.), do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, dla których obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko może być stwierdzony.

Wniosek o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach został złożony w dniu 17 lutego 2021r.

W toku postępowania administracyjnego Wójt Gminy Drawsko pismem z dnia 22 lutego 2021r. znak spr. GK-OŚ.6220.8.2021.KM zawiadomił strony o wszczęciu postępowania dnia 17 lutego 2021 r. w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia pn.: „Budowa kompleksu odrębnych farm fotowoltaicznych PIŁKA III do 1,0 MW każda o łącznej mocy do 10 MW, zlokalizowanych w miejscowości Piłka, gm. Drawsko wraz z zagospodarowaniem terenu i niezbędną dla każdej z farm infrastrukturą, w tym z magazynem energii, z możliwością dzielenia na etapy lub budowania w całości na działce/działkach o nr ew.: 41 w obrębie Piłka ”

Ponadto pismem z dnia 22 lutego 2021r. znak spr. GK-OŚ.6220.8.2021.KM Wójt Gminy Drawsko na podstawie art. 64 ust. 1 pkt 1, pkt 2, pkt 4 w związku z art. 78 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2021 poz. 247 t.j.), zwrócił się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu, Dyrektora Zarządu Zlewni Wód Polskich w Pile oraz Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Czarnkowie o wyrażenie opinii na temat obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na środowisko oraz ewentualnego określenia zakresu raportu oddziaływania na środowisko.

Pismem z dnia 07 maja 2021r. znak spr.: WOO-IV.4220.276.2021.PR.4 (data wpływu do tut. Urzędu 07 maja 2021r.) Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu wyraził opinię, że dla planowanego przedsięwzięcia pn.: „Budowa kompleksu odrębnych farm fotowoltaicznych PIŁKA III do 1,0 MW każda o łącznej mocy do 10 MW, zlokalizowanych w miejscowości Piłka, gm. Drawsko wraz z zagospodarowaniem terenu i niezbędną dla każdej z farm infrastrukturą, w tym z magazynem energii, z możliwością dzielenia na etapy lub budowania w całości na działce/działkach o nr ew.: 41 w obrębie Piłka'', nie ma obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko wskazując na uwzględnienie w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach następujące warunki:

1. W związku z realizacją przedsięwzięcia nie prowadzić wycinki drzew i krzewów.
2. Na etapie prowadzenia prac ziemnych codziennie przed rozpoczęciem prac kontrolować wykopy, a uwięzione w nich zwierzęta niezwłocznie przenosić w bezpieczne miejsce. Taką samą kontrolę przeprowadzić bezpośrednio przed zasypaniem wykopów.
3. Zastosować moduły fotowoltaiczne o powierzchni antyrefleksyjnej.
4. Panele słoneczne montować na wysokości minimum 0,8 m mierząc od dolnej

krawędzi paneli słonecznych do powierzchni ziemi.

5. Wykonać ogrodzenie ażurowe bez podmurówki z pozostawieniem minimum 0,2 m przerwy między ogrodzeniem, a gruntem.
6. Transformatory umieścić w stalowych budynkach kontenerowych o szczelnych posadzkach. W przypadku zastosowania transformatorów olejowych, transformator wyposażyć w szczelną misę olejową o pojemności pozwalającej pomieścić całą objętość oleju znajdującego się w transformatorze oraz pozostałości po ewentualnej akcji gaśniczej.
7. W magazynach energii zapewnić wykonanie szczelnych posadzek.
8. Do obsiewu powierzchni biologicznie czynnych farmy fotowoltaicznej nie używać gatunków roślin obcego pochodzenia.
9. Koszenie roślinności pokrywającej teren elektrowni prowadzić na etapie eksploatacji przedsięwzięcia w okresie od 1 do końca lutego.
10. Do ewentualnego mycia paneli fotowoltaicznych stosować wyłącznie czystą wodę. Dopuszcza się stosowanie środków biodegradowalnych obojętnych dla środowiska w przypadku silniejszych zabrudzeń.
11. Nie stosować nawozów sztucznych i chemicznych środków ochrony roślin.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Czarnkowie w opinii sanitarnej znak spr. ON-NS.9011.74.2021 z dnia 04 marca 2021r. (data wpływu do tut. Urzędu 05 marca 2021r.) stwierdził, że dla planowanego przedsięwzięcia pn.: „Budowa kompleksu odrębnych farm fotowoltaicznych PIŁKA III do 1,0 MW każda o łącznej mocy do 10 MW, zlokalizowanych w miejscowości Piłka, gm. Drawsko wraz z zagospodarowaniem terenu i niezbędną dla każdej z farm infrastrukturą, w tym z magazynem energii, z możliwością dzielenia na etapy lub budowania w całości na działce/działkach o nr ew.: 41 w obrębie Piłka’’, nie ma obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

Pismem z dnia 02 marca 2021r. znak spr.: BD.ZZŚ.2.435.61.2021.AK (data wpływu do tut. Urzędu 08 marca 2021r.), Dyrektor Zarządu Zlewni Wód Polskich w Pile wyraził opinię, że dla planowanego przedsięwzięcia pn.: „Budowa kompleksu odrębnych farm fotowoltaicznych PIŁKA III do 1,0 MW każda o łącznej mocy do 10 MW, zlokalizowanych w miejscowości Piłka, gm. Drawsko wraz z zagospodarowaniem terenu i niezbędną dla każdej z farm infrastrukturą, w tym z magazynem energii, z możliwością dzielenia na etapy lub budowania w całości na działce/działkach o nr ew.: 41 w obrębie Piłka’’, nie ma obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko wskazując na uwzględnienie w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach następujące warunki:

1. Przed realizacją planowanej inwestycji ustalić czy planowane przedsięwzięcie znajduje się w kolizji z urządzeniami melioracji wodnych, takimi jak m. in. ciągi drenarskie, rowy czy rurociągi, których przerwanie mogłoby wywołać negatywny wpływ na stosunki wodne w rejonie inwestycji.
2. Wzdłuż cieków Dopływ z Pęckowa należy pozostawić niezabudowane pasy o szerokości 4,0 m, w celu umożliwienia wykonania robót konserwacyjnych rzeki.

3. Na wszystkich etapach przedsięwzięcia zapewnić dostępność sorbentów lub mat ekologicznych, właściwych w zakresie ilości i rodzaju do potencjalnego zagrożenia, mogącego wystąpić w następstwie sytuacji awaryjnych, a zużyty sorbent przekazać uprawnionemu odbiorcy odpadów.
4. W trakcie realizacji oraz likwidacji przedsięwzięcie zaopatrzyć w przenośne toalety (posiadające szczelne zbiorniki na ścieki socjalno-bytowe). Zgromadzone ścieki dostarczać do oczyszczalni ścieków.
5. Tankowanie sprzętu realizować poza terenem inwestycji.
6. Na etapie realizacji przedsięwzięcia odpady komunalne i budowlane zbierać selektywnie i gromadzić w zamkniętych kontenerach, a następnie przekazywać podmiotą posiadającym pozwolenia w zakresie gospodarki odpadami.
7. W stacji transformatorowej zastosować transformator żywiczy suchy.
8. Mycie paneli prowadzić z wykorzystaniem czystej wody, bez użycia środków chemicznych. W przypadku wystąpienia dużych zabrudzeń dopuszcza się możliwość stosowania środków biodegradowalnych, obojętnych dla środowiska wodnego,

Po zapoznaniu się z opiniami Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu, Dyrektora Zarządu Zlewni Wód Polskich w Pile i Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Czarnkowie oraz w oparciu o szczegółowe uwarunkowania zawarte w art. 63 ust. 1 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2020 poz. 283 ze zm.), a w szczególności rodzaj, cechy, skalę i charakter inwestycji, wielkość zajmowanego terenu, zakres robót związanych z realizacją inwestycji, prawdopodobieństwo, czas trwania, zasięg oddziaływania, możliwości ograniczenia oddziaływania oraz odwracalność oddziaływania, powiązania z innymi przedsięwzięciami a także wykorzystanie zasobów naturalnych, różnorodność biologiczną, emisję i uciążliwości związane z eksploatacją przedsięwzięcia gęstość zaludnienia wokół przedsięwzięcia oraz jego usytuowanie względem obszarów wymagających specjalnej ochrony ze względu na występowanie gatunków roślin i zwierząt, ich siedlisk lub siedlisk przyrodniczych objętych ochroną, w tym obszarów Natura 2000, Wójt Gminy Drawsko uznał, że dla przedmiotowego przedsięwzięcia nie ma potrzeby przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko wskazując na uwzględnienie w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach następujące warunki:

1. W związku z realizacją przedsięwzięcia nie prowadzić wycinki drzew i krzewów.
2. Na etapie prowadzenia prac ziemnych codziennie przed rozpoczęciem prac kontrolować wykopy, a uwięzione w nich zwierzęta niezwłocznie przenosić w bezpieczne miejsce. Taką samą kontrolę przeprowadzić bezpośrednio przed zasypaniem wykopów.
3. Zastosować moduły fotowoltaiczne o powierzchni antyrefleksyjnej.
4. Panele słoneczne montować na wysokości minimum 0,8 m mierząc od dolnej krawędzi paneli słonecznych do powierzchni ziemi.

5. Wykonać ogrodzenie ażurowe bez podmurówki z pozostawieniem minimum 0,2 m przerwy między ogrodzeniem, a gruntem.
6. Transformator umieścić w stalowym budynku kontenerowym ze szczelną posadzką. W przypadku zastosowania transformatora olejowego, transformator wyposażyć w szczelną misę olejową o pojemności pozwalającej pomieścić całą objętość oleju znajdującego się w transformatorze oraz pozostałości po ewentualnej akcji gaśniczej.
7. W magazynach energii zapewnić wykonanie szczelnych posadzek.
8. Do obsiewu powierzchni biologicznie czynnych farmy fotowoltaicznej nie używać gatunków roślin obcego pochodzenia.
9. Koszenie roślinności pokrywającej teren elektrowni prowadzić na etapie eksploatacji przedsięwzięcia w okresie od 1 do końca lutego.
10. Do ewentualnego mycia paneli fotowoltaicznych stosować wyłącznie czystą wodę. Dopuszcza się stosowanie środków biodegradowalnych obojętnych dla środowiska w przypadku silniejszych zabrudzeń.
11. Nie stosować nawozów sztucznych i chemicznych środków ochrony roślin.
12. Prace budowlane oraz ruch pojazdów ograniczyć do pory dnia tj. godz. 6:00 do 22:00.
13. W porze nocnej nie stosować ciągłego oświetlenia terenu elektrowni i jej ogrodzenia.
14. Przed realizacją planowanej inwestycji ustalić czy planowane przedsięwzięcie znajduje się w kolizji z urządzeniami melioracji wodnych, takimi jak m. in. ciągi drenarskie, rowy czy rurociągi, których przerwanie mogłoby wywołać negatywny wpływ na stosunki wodne w rejonie inwestycji.
15. Wzdłuż ciek Dopływ z Pęckowa należy pozostawić niezabudowane pasy o szerokości 4,0 m, w celu umożliwienia wykonania robót konserwacyjnych rzeki.
16. Na wszystkich etapach przedsięwzięcia zapewnić dostępność sorbentów lub mat ekologicznych, właściwych w zakresie ilości i rodzaju do potencjalnego zagrożenia, mogącego wystąpić w następstwie sytuacji awaryjnych, a zużyty sorbent przekazać uprawnionemu odbiorcy odpadów.
17. W trakcie realizacji oraz likwidacji przedsięwzięcia zaopatrzyć w przenośne toalety (posiadające szczelne zbiorniki na ścieki socjalno-bytowe). Zgromadzone ścieki dostarczać do oczyszczalni ścieków.
18. Tankowanie sprzętu realizować poza terenem inwestycji.
19. Na etapie realizacji przedsięwzięcia odpady komunalne i budowlane zbierać selektywnie i gromadzić w zamkniętych kontenerach, a następnie przekazywać podmiotą posiadającym pozwolenia w zakresie gospodarki odpadami.

20. W trakcie eksploatacji inwestycji, w przypadku zaistnienia potrzeby czyszczenia paneli, mycie prowadzić z wykorzystaniem czystej wody, bez użycia środków chemicznych. W przypadku wystąpienia dużych zabrudzeń dopuszcza się możliwość stosowania środków biodegradowalnych, obojętnych dla środowiska wodnego.

Biorąc pod uwagę kryteria wymienione w art. 63 ust. 1 ustawy ooś, przeanalizowano: rodzaj, cechy i skalę przedsięwzięcia, wielkość zajmowanego terenu, zakres robót związanych z jego realizacją, prawdopodobieństwo, czas trwania, zasięg oddziaływania, możliwość ograniczenia oddziaływania oraz odwracalność oddziaływania, powiązania z innymi przedsięwzięciami, a także wykorzystanie zasobów naturalnych, różnorodność biologiczną, emisję i uciążliwości związane z eksploatacją przedsięwzięcia względem obszarów wymagających specjalnej ochrony ze względu na występowanie gatunków roślin, grzybów i zwierząt, ich siedlisk lub siedlisk przyrodniczych objętych ochroną, w tym obszarów Natura 2000.

Uwzględniając kryteria wskazane w art. 63 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy ooś na podstawie k.i.p. ustalono, że planowane przedsięwzięcie polega na budowie farmy fotowoltaicznej o łącznej mocy do 10 MW wraz z infrastrukturą towarzyszącą na działce o numerze ewidencyjnym 41 obręb Piłka, gmina Drawsko o pow. 2,29 ha. Zakres przedsięwzięcia obejmuje: panele fotowoltaiczne, konstrukcję nośną do instalacji paneli, falowniki (inwertery), instalacje monitorujące ilość wyprodukowanej energii oraz parametry pracy elektrowni, stacje kontenerowe wraz z transformatorem i linią kablową doziemną, ogrodzenie i drogi dojazdowe. Łącznie planowane przedsięwzięcie zajmie całą powierzchnię przedmiotowej działki. Elektrownia składać się będzie z paneli fotowoltaicznych montowanych na konstrukcjach nośnych posadowionych w gruncie. W ramach realizacji przedsięwzięcia Wnioskodawca przewiduje montaż do 25 000 szt. paneli fotowoltaicznych. Wnioskodawca planuje posadzić do 10 szt. Stacji transformatorowych. Zgodnie z treścią k.i.p. w stacji znajdzie się transformator suchy w związku z czym nie będzie występowało zagrożenie wyciekiem oleju. W razie wykorzystania transformatora olejowego stację należy wyposażyć w szczelną misę mogącą pomieścić całą zawartość oleju oraz pozostałości po ewentualnej akcji gaśniczej co zapisano w niniejszej decyzji jako warunek celem ochrony środowiska gruntowo-wodnego. W ramach przedsięwzięcia planowane jest posadowienie do 10 magazynów energii. Magazyny będą znajdować się w kontenerze umiejscowionym na terenie inwestycji w pobliżu stacji transformatorowych.

Biorąc pod uwagę rodzaj skalę i cechy przedmiotowego przedsięwzięcia, uwzględniając fakt, iż elektrownia fotowoltaiczna w trakcie swojej eksploatacji nie będzie źródłem emisji substancji do środowiska, odnosząc się do zapisów art. 63 ust. 1 pkt 1 lit. d ustawy ooś nie przewiduje się jej wpływu na stan jakości powietrza w rejonie zainwestowania. Jedynie na etapie realizacji przedsięwzięcia, źródłem emisji substancji do powietrza będą procesy spalania paliw w silnikach pojazdów i urządzeń pracujących na placu budowy. Będzie to jednak oddziaływanie okresowe i ustanie po zakończeniu prac budowlanych.

Odnosząc się do art. 63 ust. 1 pkt 3 lit. a lit. c, lit. d oraz lit. e ustawy ooś ustalono, że przedsięwzięcie zaplanowano do realizacji na gruntach ornych i pastwisk. W oparciu o k.i.p.

ustalono, że źródłem emisji hałasu na etapie realizacji przedsięwzięcia będą przede wszystkim urządzenia montażowe oraz pojazdy poruszające się po terenie zainwestowania. Wszelkie prace oraz ruch pojazdów zostaną ograniczone do pory dnia, co wpisano w warunkach niniejszej decyzji. Będą to krótkotrwałe i odwracalne uciążliwości. Głównym źródłem hałasu na etapie eksploatacji przedsięwzięcia będzie transformator posadowiony w stacji transformatorowej. Planowane przedsięwzięcie znajduje się w odległości ok. 400m od terenów chronionych akustycznie. Uwzględniając charakter przedsięwzięcia, jego parametry techniczne, stosunkowo niewielką skalę i odległość głównych źródeł hałasu od terenów chronionych akustycznie nie przewiduje się przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu oraz dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, określonych w przepisach szczegółowych.

Uwzględniając zapisy art. 63 ust. 1 pkt 1 lit. b oraz pkt 3 lit. f ustawy ooś, na podstawie k.i.p. ustalono, że planowane przedsięwzięcie graniczy od północy z istniejącą farmą fotowoltaiczną położoną na działce ew. 43 w obrębie Piłka. Przedsięwzięcia nie będą ze sobą powiązane technologicznie i będą posiadać odrębną infrastrukturę techniczną. Biorąc powyższe pod uwagę oraz liczbę i powierzchnię przedsięwzięć planowanych w sąsiedztwie przedsięwzięcia objętego wnioskiem o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach nie można wykluczyć ich skumulowanego oddziaływania, w szczególności na krajobraz. Biorąc pod uwagę rodzaj, charakter i skalę przedsięwzięć oraz realizację planowanego przedsięwzięcia zgodnie ze wskazanymi w niniejszej decyzji warunkami nie przewiduje się ich ponadnormatywnego oddziaływania na środowisko prowadzącego do przekroczenia standardów jakości środowiska.

W związku z zapisami art. 63 ust. 1 pkt 1 lit. e ustawy ooś, dotyczącymi ryzyka wystąpienia poważnej awarii, katastrof naturalnych i budowlanych, z uwagi na rodzaj planowanego przedsięwzięcia stwierdzono, że przy uwzględnieniu używanych substancji i stosowanych technologii, należy stwierdzić, że nie należy ono do zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii określonych w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. W sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 138). Ponadto uwzględniając realizację i eksploatację przedsięwzięcia zgodnie z obowiązującymi normami i przepisami, ryzyko wystąpienia katastrof budowlanych będzie ograniczone. Teren planowanego przedsięwzięcia nie jest położony w strefie zagrożenia powodziowego, w strefie zagrożonej możliwością wystąpienia osuwisk, ruchów skorupy ziemskiej, klimatycznych i możliwych zdarzeń ekstremalnych. Przyjęte rozwiązania techniczne, w tym konstrukcja paneli oraz zastosowane materiały posiadające odpowiednie atesty i certyfikaty ograniczą wrażliwość przedsięwzięcia na zmiany klimatu. Ponadto przedsięwzięcie przyczyni się do zwiększenia produkcji odnawialnej energii, a tym samym do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery z innych źródeł, co wpłynie pozytywnie na zmiany klimatu.

Biorąc pod uwagę kryteria wskazane w art. 63 ust. 1 pkt 3 lit. g ustawy ooś, z treści wynika, że eksploatacja planowanego przedsięwzięcia nie będzie wiązała się z zapotrzebowaniem na wodę ani koniecznością odprowadzania ścieków. Instalacje fotowoltaiczne należą do obiektów. Woda deszczowa będzie swobodnie spływała z paneli fotowoltaicznych i trafiała do gruntu. W k.i.p. wskazano, że nie przewiduje się okresowego

czyszczenia paneli fotowoltaicznych, przy użyciu wody, czy detergentów. W celu ochrony środowiska wodno-gruntowego zobowiązano inwestora do umieszczenia transformatora w stalowym kontenerze lub prefabrykowanym, betonowym budynku ze szczelną posadzką oraz – w przypadku zamontowania transformatora olejowego – do wyposażenia go w szczelną misę, mogącą zmagazynować całą objętość oleju oraz pozostałości po ewentualnej akcji gaśniczej. Ponadto wskazano, żeby zapewnić wykonanie szczelnych posadzek w magazynach energii.

Odnosząc się do art. 63 ust. 1 pkt 1 lit. f ustawy ooś ustalono, że gospodarowanie odpadami na etapie realizacji i eksploatacji przedmiotowego przedsięwzięcia odbywać się będzie na zasadach określonych w aktualnie obowiązujących przepisach szczegółowych. Na etapie prac wykonawczych źródłem powstawania odpadów będą roboty ziemne oraz prace związane z montażem paneli. Z uwagi na specyfikację przedsięwzięcia należy uznać, że farma fotowoltaiczna na etapie eksploatacji, nie będzie stanowić znaczącego źródła powstawania odpadów. Powstawać będą mogły jedynie odpady związane z konserwacją paneli, które będą powyższe nie przewiduje się negatywnego wpływu planowanego przedsięwzięcia na środowisko gruntowo-wodne w rejonie zainwestowania.

Odnosząc się do art. 63 ust. 1 pkt 2 lit. a, b, c, d, f, g, h, i, j ustawy ooś stwierdzono, że teren przedsięwzięcia zlokalizowany był w granicach obszarów wodno-błotnych oraz innych obszarów o płytkim zaleganiu wód podziemnych. Przedsięwzięcie nie znajduje się na terenie obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych oraz obszarów objętych ochroną, w tym stref ochronnych ujęć wód. Nie znajduje się również w granicy obszarów wybrzeży i środowiska morskiego, obszarów górskich, leśnych oraz obszarów przylegających do jezior. W k.i.p. wskazano, że przedsięwzięcie nie będzie zlokalizowane na obszarach o krajobrazie mającym znaczenie historyczne, kulturowe oraz archeologiczne, a także na obszarach uzdrowiskowych i ochrony uzdrowiskowej oraz na obszarach o dużej gęstości zaludnienia. Na podstawie danych zawartych w k.i.p. nie stwierdzono, aby przedsięwzięcie realizowane było na obszarach, na których standardy jakości środowiska zostały przekroczone, ani nie przewiduje się ich przekroczenia w związku z realizacją i eksploatacją przedmiotowego przedsięwzięcia.

Uwzględniając kryteria o których mowa a w art. 63 ust.1 pkt 1 lit. c ustawy ooś należy uznać, iż eksploatacja planowanego przedsięwzięcia nie będzie wiązała się z nadmiernym wykorzystywaniem zasobów naturalnych oraz znaczący, negatywnym wpływem na bioróżnorodność biologiczną.

Biorąc pod uwagę art. 63 ust. 1 pkt 2 lit. e ustawy ooś, na podstawie przedstawionych materiałów stwierdzono, że teren przeznaczony pod planowane przedsięwzięcie zlokalizowany na obszarze specjalnej ochrony ptaków Puszcza Notecka PLB300015. Przedsięwzięcie nie jest sprzeczne z planem zadań ochronnych określonym w Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 3 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Notecka PLB300015 (Dz. Urz. Woj. Wielk. z 2014 r poz, 1793). Planowana farma fotowoltaiczna, położona jest poza terenami przeznaczonymi do wdrożenia działań ochronnych. Zgodnie z opracowaną przez zakład Badania Ssaków Polskiej Akademii Nauk w Białowieży siecią korytarzy

ekologicznych, inwestycja będzie prowadzona na terenie korytarza ekologicznego Puszcza Notecka GKPN-C-18 (Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011).

Wnioskodawca zadeklarował, że nie będzie dokonywał wycinki istniejących drzew co oznacza, że realizacja przedsięwzięcia może być dokonana bez ich usuwania. Uwzględniając powyższe mając na uwadze ich ważną rolę zarówno dla lokalnego ekosystemu i klimatu, jak i z uwagi na wartości kulturowe i krajobrazowe nałożono warunek nie dokonywania wycinki w ramach realizacji niniejszego przedsięwzięcia.

Przedmiotowe przedsięwzięcie będzie zlokalizowane na gruncie ornym oraz na pastwiskach. Zgodnie z treścią k.i.p. wzdłuż zachodniej granicy działki inwestycyjnej przepływa ciek. W otoczeniu przedsięwzięcia znajdują się grunty rolne, grunty leśne oraz zabudowa zagrodowa. Na etapie eksploatacji przedsięwzięcia teren elektrowni obsiany zostanie roślinnością trawiastą. W celu ochrony lokalnej bioróżnorodności nałożono warunek aby do ewentualnego obsiewu powierzchni biologicznie czynnej elektrowni słonecznej nie używać gatunków roślin obcego pochodzenia. Roślinność będzie wykaszana. Aby ograniczyć powierzchniowy spływ biogenów i substancji chemicznych nałożono warunek rezygnacji ze stosowania nawozów sztucznych i chemicznych środków ochrony roślin. W celu ochrony ptaków lęgowych nałożono w decyzji warunek koszenia terenu elektrowni na etapie eksploatacji przedsięwzięcia poza okresem lęgowym ptaków, który dla większości gatunków ptaków krajobrazu rolniczego przypada przeciętnie od 1 marca do 31. Nałożono także warunek montażu paneli słonecznych na wysokości co najmniej 0,8 m nad ziemią co pozwoli na rozwój roślinności i w konsekwencji, umożliwi ptakom wyprowadzenie lęgów, rośliną zawiązywanie nasion, a także pozwoli ograniczyć zacienienie paneli słonecznych przez roślinność. W celu ochrony zwierząt na etapie prowadzenia prac ziemnych oraz w celu umożliwienia migracji drobnym zwierzętom na etapie eksploatacji przedsięwzięcia w niniejszej decyzji nałożono warunek regularnych kontroli wykopów, uwalniania uwieczonych w nich zwierząt oraz warunek wykonania ażurowego ogrodzenia bez podmurówki z pozostawieniem min. 0,2 m przerwy między ogrodzeniem, a gruntem. W celu zmniejszenia efektu olśnienia nałożono warunek zastosowania paneli słonecznych o powierzchni antyrefleksyjnej.

Mając na względzie lokalizację planowanego przedsięwzięcia na gruncie ornym oraz realizację przedsięwzięcia zgodnie z nałożonymi w opinii warunkami, nie przewiduje się znaczącego negatywnego oddziaływania inwestycji na środowisko przyrodnicze, w tym na różnorodność biologiczną, rozumianą jako liczebność i kondycję populacji występujących gatunków, w szczególności chronionych, rzadkich lub ginących gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk. Realizacja przedsięwzięcia nie wpłynie także na obszary chronione, a w szczególności na siedliska przyrodnicze, gatunki roślin i zwierząt oraz ich siedliska, dla których ochrony zostały wyznaczone obszary Natura 2000, a także nie spowoduje pogorszenia integralności poszczególnych obszarów Natura 2000 lub ich powiązań z innymi obszarami. Ponadto przedsięwzięcie nie spowoduje utraty i fragmentacji siedlisk oraz nie wpłynie na korytarze ekologiczne i funkcję ekosystemu.

Zgodnie z art. 63 ust. 1 pkt 3 ustawy ooś przeanalizowano zasięg, wielkość i złożoność oddziaływania, jego prawdopodobieństwo, czas trwania, częstotliwość

i odwracalność możliwości ograniczenia oddziaływania, a także możliwość powiązań z innymi przedsięwzięciami ustalono, że realizacja planowanego przedsięwzięcia nie pociągnie za sobą zagrożeń dla środowiska i przedmiotowe przedsięwzięcie nie będzie transgranicznie oddziaływać na środowisko.

Z uwagi na charakter i stopień złożoności oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz brak znacząco negatywnego wpływu na obszary wymagające specjalnej ochrony ze względu na występowanie gatunków roślin, grzybów i zwierząt, ich siedlisk lub siedlisk przyrodniczych objętych ochroną, w decyzji Wójt Gminy Drawsko dla przedmiotowego przedsięwzięcia stwierdził że, nie ma potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

Przed wydaniem niniejszej decyzji organ prowadzący postępowanie zgodnie z art. 10 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. 2021 poz. 735 t.j.) poinformował strony postępowania o zebranych materiałach i dowodach oraz umożliwił stronom wypowiedzenie się co do zebranego materiału dowodowego.

Mając na uwadze powyższe orzeczono jak w sentencji.

Pouczenie

1. Od decyzji niniejszej przysługuje stronom prawo wniesienia odwołania do Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Pile w terminie 14 dni od daty otrzymania za pośrednictwem Wójta Gminy Drawsko.
2. W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję.
3. Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Z up. WOJTA
mgr Anna Fręś
SEKRETARZ

Załączniki:

1. Charakterystyka przedsięwzięcia - Załącznik nr 1
2. Klauzula RODO – Załącznik nr 2

Otrzymują:

1. Strony postępowania poprzez obwieszczenie (GK-OŚ.6220.8.2021.KM)
2. EPLANT 35 SP Z O.O. adres do korespondencji: ul. S. Lindego 7C, 30-148 Kraków
3. aa

Do wiadomości:

1. RDOŚ w Poznaniu
2. PPIS w Czarnkowie
3. PGW Wody Polskie w Pile

KLAUZULA INFORMACYJNA INFORMACJA O PRZETWARZANIU DANYCH OSOBOWYCH

W związku z wejściem w życie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (tzw. RODO), na podstawie art. 13 i art. 14 ww. rozporządzenia, Wójt Gminy Drawsko informuje, że:

- administratorem danych osobowych przetwarzanych w ramach zadań realizowanych w interesie publicznym, wykonania lub zawarcia umowy, wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na administratorze lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi jest Wójt Gminy Drawsko z siedzibą w Urzędzie Gminy Drawsko, ul. Powstańców Wlkp. 121, 64 – 733 Drawsko,
- z Inspektorem ochrony danych osobowych można się skontaktować poprzez mail: urząd@gminadrawsko.pl lub pisemnie na adres: Inspektor Ochrony Danych Osobowych, Urząd Gminy Drawsko, ul. Powstańców Wlkp. 121, 64 – 733 Drawsko;
- dane osobowe są przetwarzane w celu wykonywania zadań realizowanych w interesie publicznym, wykonania lub zawarcia umowy, wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na administratorze określonego odrębnymi przepisami prawa lub w celu sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi na podstawie ustawy o samorządzie gminnym lub innych ustaw szczególnych (art. 6 ust. 1 lit. a), b), c), e) w zw. z art. 9 ust.1 RODO),
- przetwarzanie danych osobowych dotyczy:
  - 1) danych zwykłych: imię i nazwisko, PESEL, seria i numer dowodu osobistego, adres mail, numer NIP, adres zamieszkania, numer księgi wieczystej, numer telefonu, numer geodezyjny działki gruntu.
- dane osobowe będą przechowywane przez okres wskazany w jednolitym rzeczowym wykazie akt.
- podanie danych osobowych jest warunkiem ustawowym załatwienia określonego wniosku/sprawy, warunkiem zawarcia lub wykonania umowy, dobrowolne – jeżeli wynika z Państwa zgody.
- odbiorcami, którym mogą zostać udostępnione Państwa dane osobowe są pracownicy Urzędu, pracownicy organów odwoławczych, pracownicy organów kontroli, podmioty zapewniające oprogramowanie przetwarzające dane lub inne podmioty uprawnione do uzyskania danych osobowych na podstawie przepisów prawa,
- dane nie będą przekazywane do Państw trzecich,
- mają Państwo prawo dostępu do danych i otrzymania ich kopii, prawo do sprostowania (poprawiania) swoich danych osobowych, prawo ograniczenia przetwarzania danych, prawo wniesienia sprzeciwu wobec przetwarzania Państwa danych; z przysługujących praw mogą Państwo skorzystać kontaktując się przez podane wyżej dane.
- nie przysługuje Państwu prawo usunięcia danych ze względu na cele ich przetwarzania
- jeżeli dane zostaną podane dobrowolnie, przysługuje Państwu prawo do cofnięcia zgody na przetwarzanie danych osobowych.
- w przypadku powzięcia informacji o niezgodnym z prawem przetwarzaniu Państwa danych osobowych, przysługuje Państwu prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego – Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

Charakterystyka przedsięwzięcia

Charakterystyka przedsięwzięcia stanowi załącznik do decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia, zgodnie z art. 84 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 poz. 247t.j).

1. Rodzaj skala i usytuowanie przedsięwzięcia:

Przedsięwzięcie polegać będzie na budowie farmy fotowoltaicznej o mocy sumarycznej do 10 MW (lub 10x1MW) na terenie miejscowości Piłka, gmina Drawsko. Przedsięwzięcie realizowane będzie na działce o nr ewid. 41, obręb ewidencyjny 0013 Piłka, jednostka ewidencyjna Drawsko.

Moc planowanej elektrowni fotowoltaicznej wynosić będzie do 10 MW (10x1MW). Inwestor dopuszcza realizację jednej instalacji o mocy do 10MW lub 10 instalacji o mocy do 1,0 MW każda. Powierzchnia terenu inwestycji będzie wynosiła maksymalnie do 2,29 ha.

W ramach niniejszej inwestycji planuje się montaż i/lub budowę następujących elementów:

- panele fotowoltaiczne o łącznej mocy nominalnej do 10 MW (lub 10 x do 1 MW),
- konstrukcja nośna do instalacji paneli (tzn. stoły fotowoltaiczne) pod kątem nachylenia 0-90 stopni o orientacji południowej, posadowione na gruncie,
- falowniki (inwertery) przekształcające energię prądu stałego na energię prądu zmiennego o parametrach dostosowanych do sieci odbiorczej,
- instalacje monitorujące ilość wyprodukowanej energii oraz parametry pracy elektrowni słonecznej,
- przyłącz energetyczny,
- instalacje odgromowe,
- stacje kontenerowe wraz z transformatorem i linią kablową doziemną (max. 10 szt.)
- ogrodzenie,
- drogi dojazdowe oraz plac manewrowy,

- pozostałe elementy infrastruktury niezbędne do funkcjonowania w/w inwestycji.

Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej poprzez wprowadzenie systemów energii odnawialnej. Zamierzeniem inwestycji jest pozyskanie energii odnawialnej tj. energii elektrycznej pochodzącej z przetworzenia energii słonecznej przez ogniwa fotowoltaiczne.

Inwestycja polegać będzie na montażu na niezbędnej powierzchni do 25 000 sztuk paneli fotowoltaicznych o łącznej mocy do 10 MW. Inwestor dopuszcza realizację inwestycji 10x1 MW tj. 10 x do 2500 szt. paneli.

Panele fotowoltaiczne zostaną umocowane na konstrukcjach nośnych posadowionych na gruncie (konstrukcja wbijana za pomocą kafara) pod kątem 0-90 stopni i orientacji południowej. Panele fotowoltaiczne zostaną umocowane do oddzielnych przetwornic napięciowych o łącznej mocy do 10 000 kW (lub 10 x 1000 kW), zamieniających prąd stały na przemienny o parametrach dostosowanych do sieci publicznej. Urządzenia przetwarzające prąd będą umieszczone w stacjach kontenerowych (max. 10 szt.) usadowionych na gruncie. Wyprodukowana energia będzie oddawana do sieci elektroenergetycznej SN, przy pomocy linii kablowej SN oraz przyłącza energetycznego lub częściowo magazynowana. Instalacja zostanie odgromiona. Teren pod przedsięwzięcie będzie ogrodzony i monitorowany. Obszar oddziaływania przedsięwzięcia zamknie się w terenie przeznaczonym pod inwestycję.

Przedsięwzięcie zostanie zrealizowane na działce o nr ewid. 41 obręb ewidencyjny Piłka, gmina Drawsko.

Teren planowanej inwestycji zgodnie z art.61 ust. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nie musi posiadać dostępu do drogi publicznej, jednak posiada dostęp do drogi znajdującej się na działce o numerze ewidencyjnym 42 oraz 45.

Na powierzchni działki inwestycyjnej występują klasy gruntów: PsV, RV. Najbliższa zabudowa mieszkalna w okolicy inwestycji znajduje się w obszarze działki inwestycyjnej o nr ewid. 685 obręb Pęckowo w odległości ok. 400 m od granic terenu inwestycyjnego.

2. Powierzchnia zajmowanej nieruchomości, a także obiektu budowlanego oraz dotychczasowy sposób ich wykorzystywania i pokrycia szatą roślinną:

Panele będą ułożone horyzontalnie po cztery w jednej kolumnie oraz rozmieszczone w rzędach oddalonych od siebie od 1 do 8 m. Stacje kontenerowe będą miały maksymalne wymiary 4000 x 5000 mm i zostaną posadowiona na gruncie.

W ramach przedmiotowego przedsięwzięcia zostaną użyte transformatory żywiczne (suchy, bezolejowy), w związku z tym nie będzie występowało zagrożenie wycieku oleju, ani 4

konieczności jego wymiany i utylizacji w okresie trwania inwestycji. Przewiduje się zastosowanie max. 10 szt. stacji kontenerowych z transformatorami.

Planuje się realizację magazynów energii. Magazyny energii będą zamontowane w postaci kontenerów tworzących jedną, spójną całość. Ich wygląd będzie przypominać kontenery morskie.

3. Rodzaj technologii:

Projektowane przedsięwzięcie przewiduje montaż do 25 000 szt. paneli fotowoltaicznych o łącznej mocy do 10 MW. Dopuszcza się realizację inwestycji w częściach, tj. 10 x 1 MW, czyli 10x do 2500 szt. paneli. Panele zostaną podłączone do układów przetwornic prądowych o łącznej mocy do 10 000 kW (lub 10 x do 1000 kW) Wyprodukowana energia będzie oddawana do sieci publicznej przez przyłącze energetyczne SN lub częściowo magazynowana. Przetwornice nie muszą mieć podbudowy (fundamentów). Przetwornice będą zamieniały prąd stały na prąd przemienny, który następnie będzie oddawany poprzez przyłącze energetyczne do sieci lub częściowo magazynowana. Montaż ogniw ma opierać się na konstrukcji stalowo - aluminiowej przytwierdzonej bezpośrednio do podłoża (pale wbijane w grunt przy pomocy kafara). Moduły fotowoltaiczne zostaną zamontowane w pozycji horyzontalnej. Wytrzymałość takiego sposobu mocowania ogniw do podłoża została przebadana i może wytrzymać obciążenie wiatrem do 0,48 kN/m² i śniegiem do 1,5 kN/m². Maksymalna wysokość konstrukcji wraz z panelami będzie wynosić do 4 m, dzięki czemu ich widoczność będzie ograniczona. Połączenia pomiędzy panelami a stacją kontenerową będą realizowane przy pomocy przewodów naziemnych (o przekroju 4 lub 6 mm²) łączonych w większe wiązki. Cały teren przedmiotowych działek będzie ogrodzony i monitorowany. Wyprowadzeniem mocy z terenu elektrowni słonecznej do sieci lokalnego operatora systemu dystrybucyjnego będzie linia SN. Stacje kontenerowe będą połączone ze słupem SN przy pomocy linii kablowej SN umieszczonej na gruncie. Elektrownia słoneczna oddająca energię do sieci OSD będzie spełniać wymagania w zakresie parametrów energii dostarczanej, mierzonej w punkcie przyłączeń wytwórczych farmy.

Panele fotowoltaiczne (PV)

W elektrowni słonecznej zastosowane będą panele solarne o mocy z zakresu 400-2000 Wp. Przewiduje się zastosowanie do 25 000 szt. paneli, które zostaną podłączone do stacji kontenerowej. Łączna moc modułów fotowoltaicznych, po stronie napięcia DC wyniesie maksymalnie 10 000 kWp. (lub 10x1000 kW). Ze wzrostem mocy pojedynczego panelu ich ilość będzie mniejsza, tj. np. przy zastosowaniu paneli o mocy 400 WP łączna ilość paneli wynosić będzie do 25 000 szt, a przy zastosowaniu paneli np. o mocy 500 Wp ich łączna ilość wynosić będzie

20 000 szt. Ze względu na szybki postęp technologiczny oraz innowacyjne rozwiązania konkretna moc paneli zostanie dobrana przy etapie wykonawczym projektu budowlanego.

Kontenerowa stacja transformatorowa

Kontenery wyposażone będą m. in. w rozdzielnicę DC (dla napięcia wejściowego z paneli solarnych, inwerterów, transformator max 10 000 kVA (lub 10x1000kVA) rozdzielnicę SN, układy pomiaru energii, układy sterowania i kontroli, rozdzielnicę dla potrzeb własnych).

Linia kablowa

W celu wyprowadzenia mocy z elektrowni słonecznej przewiduje się wykonanie podziemnej linii kablowej SN podłączonej do słupa SN.

Konstrukcja nośna

Montaż ogniw ma opierać się na konstrukcji stalowo - aluminiowej, przytwierdzonej bezpośrednio do podłoża (pale wbijane w grunt na głębokość do 2,0 m przy pomocy kafara). Moduły fotowoltaiczne zostaną zamontowane w pozycji horyzontalnej. Wytrzymałość takiego sposobu mocowania ogniw do podłoża została przebadana i może wytrzymać obciążenie wiatrem do 0,48 kN/m² i śniegiem do 1,5 kN/m².

Inwestor dopuszcza możliwość pionowego posadowienia modułów.

4. Przewidywana ilość wykorzystywanej wody i innych wykorzystywanych surowców, materiałów, paliw oraz energii:

Zapotrzebowanie na wodę, surowce, materiały, paliwa oraz energię w obecnym momencie jest trudne o określenia. Dokładne dane odnośnie zużycia surowców pojawiają się na etapie projektu wykonawczego instalacji fotowoltaicznej. Na obecnym etapie można określić przybliżoną wartość zużycia surowców.

Etap budowy

Największe zużycie materiałów pojawi się w fazie budowy (elementy nośne paneli fotowoltaicznych, przewody i kable, ogrodzenie). W przypadku budowy ogrodzenia pojawi się standardowe zapotrzebowanie na materiały takie jak: żwir, beton cementowy, podsypka piaskowa itp., które będą potrzebne do stabilnego umocowania słupów stalowych. W trakcie transportu i montażu elementów farmy fotowoltaicznej wystąpi typowe zapotrzebowanie na paliwo niezbędne do napędu maszyn i urządzeń.

Etap eksploatacji

Żadne surowce naturalne nie będą wykorzystywane na etapie eksploatacji. Elektrownia słoneczna to instalacja bezobsługowa, niewymagająca zasilania w wodę. W trakcie funkcjonowania elektrowni słonecznej będą powstawać niewielkie ilości odpadów przy pracach konserwacyjnych urządzeń technicznych.

Etap likwidacji

Nie przewiduje się wystąpienia zwiększonego zużycia wody, surowców, materiałów, paliw i energii na etapie likwidacji planowanego przedsięwzięcia. Możliwe zużycie wody wiązać się będzie wyłącznie z potrzebami socjalno-bytowymi pracowników prowadzących demontaż obiektów. Na tym etapie występować będzie ponadto standardowe zapotrzebowanie na paliwo niezbędne do napędu urządzeń odpowiedzialnych za demontaż i transport elementów farmy.

5. Rozwiązania chroniące środowisko:

Faza realizacji

Realizacja przedsięwzięcia doprowadzi do tymczasowego i krótkotrwałego wzrostu zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego pyłami i gazami, powstałymi w trakcie transportu i montażu/budowy elementów składowych farmy fotowoltaicznej. W trakcie budowy wystąpi również krótkotrwałe zwiększenie się poziomu hałasu, który powstaje na skutek pracy maszyn, urządzeń oraz silników pojazdów.

Wpływ przedmiotowej inwestycji na środowisko przyrodnicze w fazie realizacji zostanie zminimalizowany poprzez zastosowanie działań techniczno-organizacyjnych.

Działania, które zostaną podjęte w celu ograniczenia ujemnego wpływu inwestycji na środowisko przyrodnicze:

- Wszelkie prace związane z robotami ziemnymi w trakcie realizacji przedsięwzięcia będą prowadzone w sposób ograniczający ich wpływ na zachowanie stosunków wodnych terenu.
- Zostanie zapewniony odpowiedni stan techniczny sprzętu, właściwa technologia prac budowlanych. Drobne naprawy będą realizowane tylko w miejscach do tego wyznaczonych, przystosowanych, wyposażonych w maty ekologiczne. Na terenie planowanego przedsięwzięcia nie przewiduje się tankowania samochodów,
- Plac budowy i jego zaplecze zlokalizowane będą w możliwie największej odległości od zabudowy mieszkaniowej,
- Na terenie placu budowy zostanie wyznaczone i oznakowane oraz zabezpieczone przed dostępem osób postronnych miejsce, gdzie odpady poddane selektywnej zbiórce będą tymczasowo magazynowane.
- Postępowanie z odpadami będzie zgodne z przepisami ustawy o odpadach.
- Wytworzone odpady będą przekazywane do transportu, odzysku lub unieszkodliwienia wyspecjalizowanym firmom, posiadającym niezbędne pozwolenia.
- Podczas prowadzenia robót ziemnych zwrócona zostanie szczególna uwaga na zabezpieczenia wód powierzchniowych, podziemnych oraz gleb przed ewentualnym zanieczyszczeniem substancjami ropopochodnymi pochodzącymi ze sprzętu oraz maszyn budowlanych.

- Stosowany będzie w pełni sprawny sprzęt. Czas pracy sprzętu będzie ograniczony do minimum, na etapie eksploatacji,
- Eksploatacja sprzętu budowlanego i środków transportu odbywać się będzie w sposób ograniczający zanieczyszczenie środowiska.
- Prace budowlane będą prowadzone w godzinach dziennych, pomiędzy 6 a 22, aby ograniczyć oddziaływanie hałasu wytwarzanego przez maszyny budowlane.
- Urządzenia sanitarne posłużą firmom zajmującym się dostawą i montażem elementów farmy, wytworzone w nich ścieki socjalno-bytowe będą odbierane przez odpowiednie służby.

Faza eksploatacji

W momencie uruchomienia instalacji i jej eksploatacji, nie przewiduje się istotnych oddziaływań wpływających na pogorszenie się stanu środowiska przyrodniczego. Praca ciągła urządzeń przetwarzających prąd stały na prąd przemienny, poza normalnym odgłosem pracy urządzeń tego typu oraz wytwarzaniem pola elektromagnetycznego, nie będzie miała znaczącego wpływu na środowisko przyrodnicze. Oddziaływanie w postaci emisji pól elektromagnetycznych będzie mieć charakter ciągły i zamknie się w granicach planowanego przedsięwzięcia. Omawiany rodzaj przedsięwzięcia pozwala na prawie bezawaryjne i bezobsługowe eksploataowanie urządzeń. Według danych podanych przez producentów okres bezawaryjnego działania urządzeń może wynieść nawet 25 lat. W tym czasie urządzenia powinny działać ze sprawnością zagwarantowaną przez producenta. Prowadzenie regularnych testów sprawdzających, przeglądów i oceny zużycia urządzeń pozwoli na ich prawidłową i bezawaryjną pracę. W trakcie eksploatacji powstawać będą odpady związane z pracami konserwacyjnymi urządzeń technicznych, które zostaną poddawane segregacji i przekazane firmie zajmującej się ich unieszkodliwianiem. Pojawiające się oddziaływania przedsięwzięcia w fazie eksploatacji mieszczą się w granicach dopuszczalnych poziomów dla poszczególnych komponentów środowiska.

Faza likwidacji

Faza likwidacji będzie polegała na rozmontowaniu i wywiezieniu poszczególnych elementów farmy. Oddziaływania, jakie będą występowały w fazie likwidacji będą zbliżone do tych z fazy realizacji inwestycji. Po zakończeniu eksploatacji, na terenie przedmiotowej inwestycji zostanie przywrócony pierwotny stan środowiska przyrodniczego.

6. Rodzaj i przewidywana ilość wprowadzanych do środowiska substancji i energii przy zastosowaniu rozwiązań chroniących środowisko:

Emisja zanieczyszczeń do atmosfery

Przedsięwzięcie nie będzie trwałym ogniskiem emisji zanieczyszczeń powietrza. Faza realizacji przedsięwzięcia doprowadzi do tymczasowego i krótkotrwałego zwiększenia

zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego pyłami i gazami, powstałymi na skutek działania maszyn niezbędnych do transportu i montażu elementów farmy. Emisja tego typu zanieczyszczeń będzie niewielka i nie spowoduje istotnych zmian w środowisku przyrodniczym oraz nie będzie miała negatywnego wpływu na zdrowie ludzkie. Oddziaływanie to będzie krótkotrwałe i wystąpi wyłącznie na etapie budowy i likwidacji elektrowni słonecznej.

Emisja hałasu

Krótkotrwałe oddziaływanie związane z emisją hałasu pojawi się w trakcie montażu urządzeń. Hałas powstały podczas montażu urządzeń będzie mieścił się w normie. Na etapie budowy projektowanej elektrowni słonecznej do najbardziej uciążliwych oddziaływań można zaliczyć hałas emitowany przez pojazdy transportujące poszczególne elementy konstrukcji. W fazie eksploatacji farmy fotowoltaicznej niewielka emisja hałasu wystąpi w związku z pracą urządzeń elektrycznych umieszczonych w stacji kontenerowej. Oddziaływanie to będzie ograniczało się tylko do wnętrza stacji kontenerowej. W przypadku fazy likwidacji przedsięwzięcia, emisja hałasu będzie zbliżona do oddziaływania w fazie budowy. Emitowany hałas na żadnym etapie nie będzie negatywnie oddziaływał na zdrowie ludzi.

Dopuszczalne poziomy hałasu dla terenów o danym charakterze zagospodarowania są określone przez Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, ze zmianami (Dz.U. 2014 poz. 112). Dopuszczalne normy poziomu hałasu przenikającego do środowiska, na tereny zabudowy zagrodowej to:

- Równoważny poziom hałasu dla pory dziennej – 50 dB(A)- przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom.
- Równoważny poziom hałasu dla pory nocnej – 45 dB(A)- przedział czasu odniesienia równy 1 godzinie.

Jedynym źródłem hałasu na etapie eksploatacji mogą być transformatory, które będą umiejscowione w kontenerowej stacji transformatorowej. Wykorzystywany osprzęt będzie spełniał normę IET 60076-1 wyznaczoną dla transformatorów, która uwzględnia spełnianie takich parametrów jak hałas. W związku z powyższym nie istnieje zagrożenie, aby analizowana instalacja stanowiła zagrożenie pod względem hałasu.

Promieniowanie elektromagnetyczne

Na etapie budowy nie przewiduje się występowania promieniowania elektromagnetycznego powodującego negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze. Charakter wykonywanych prac na etapie budowy wyklucza powstawanie takich oddziaływań. W fazie eksploatacji elektrowni słonecznej źródłem pól elektromagnetycznych będzie stacja kontenerowa, w której będą znajdowały się urządzenia takie jak: transformatory SN oraz osprzęt elektryczny. Źródłem

promieniowania elektromagnetycznego może być również linia kablowa SN umieszczona na gruncie. Lokalizacja transformatora na powierzchni terenu spowoduje, że oddziaływanie elektromagnetyczne ograniczy się jedynie do terenu zajmowanego przez transformator (konstrukcja samych urządzeń sprawia, że linie pola elektromagnetycznego prawie w całości zamykają się w jego wnętrzu). Zastosowane połączenie kablowe SN będzie dobrze izolowane warstwą gruntu i nie będzie stwarzać zagrożenia pod kątem występowania promieniowania elektromagnetycznego. Przewiduje się, że oddziaływanie elektromagnetyczne nie będzie miało znacznego wpływu na środowisko, a zwłaszcza na zdrowie ludzi. Oddziaływania występujące na etapie likwidacji przedsięwzięcia będą zbliżone charakterem i uciążliwością do tych na etapie budowy.

Na etapie budowy nie przewiduje się stosowania urządzeń mogących powodować negatywny wpływ na środowisko spowodowany promieniowaniem elektromagnetycznym.

W fazie eksploatacji, źródłem pola elektromagnetycznego będą:

- stacje kontenerowe wraz z transformatorami
- falowniki,
- linie energetyczne podziemne,
- przepływ prądu w przewodniku paneli fotowoltaicznych
- magazyny energii.

Zgodnie z zapisami zawartymi w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (dz. U. 2019, poz. 2448) dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych o częstotliwości 50 Hz dla miejsc dostępnych dla ludzi wynoszą:

- dla składowej elektrycznej (E) 1000 V/m
- dla składowej magnetycznej (A) 60 A/m

Wspomniane przepisy stanowią ponadto, że na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową natężenie pola elektromagnetycznego (E) nie może przekraczać wartości 1kV/m, a natężenie pola magnetycznego (H) 60 A/m.

Przedmiotowa elektrownia słoneczna podłączona zostanie do rozdzielni SN za pośrednictwem transformatorów podnoszących napięcie do poziomu średniego. Dodatkowym elementem składowym instalacji fotowoltaicznej są falowniki zamieniające napięcie stałe na napięcie zmienne.

Odprowadzanie wód opadowych i roztopowych

Wody opadowe spływać będą po powierzchni paneli fotowoltaicznych, a następnie powierzchniowo na terenie inwestycji będą wsiąkać w grunt w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Ścieki te

nie będą narażone na kontakt z substancjami niebezpiecznymi w związku z czym brak jest konieczności stosowania dodatkowych zabezpieczeń na etapie eksploatacji inwestycji.

Odprowadzanie ścieków socjalno-bytowych

Niewielka produkcja ścieków socjalno-bytowych wystąpi w fazie budowy/likwidacji instalacji fotowoltaicznej. Wytworzone ścieki będą gromadzone w urządzeniach sanitarnych, które posłużą firmom zajmującym się dostawą i montażem elementów farmy fotowoltaicznej. Wytworzone ścieki socjalno-bytowe zostaną odbierane przez odpowiedni podmiot odpowiedzialny za wywóz ścieków do oczyszczalni.

Ilość i sposób odprowadzania ścieków technologicznych

W wyniku działania przedmiotowej elektrowni słonecznej na żadnym z etapów funkcjonowania inwestycji (budowa, eksploatacja, likwidacja) nie będą powstawały ścieki technologiczne.

Rodzaj i ilość wytwarzanych odpadów

- Odpady powstające podczas realizacji przedsięwzięcia

Realizacja przedsięwzięcia wiązała się będzie z wytwarzaniem odpadów powstających przy wszelkiego rodzaju pracach budowlanych. Powstałe odpady nie będą należały do grupy odpadów niebezpiecznych. Będą to przede wszystkim:

- opakowania po materiałach budowlanych, które będą segregowane, a następnie wykorzystywane, bądź przeznaczone do unieszkodliwiania,
- złom stalowy, który będzie oddawany do punktów skupu złomu,
- odpady z budowy (tj. kawałki drewna styropianu, papy, szkło), które będą zbierane do pojemników i wywożone na składowisko, bądź do odzysku.

W przypadku racjonalnego postępowania z odpadami, zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz wszelkimi zasadami, nie przewiduje się negatywnego oddziaływania na środowisko w tym zakresie. Firma wykonująca usługę budowlano-podłączeniową będzie wytwórcą odpadów. Zgodnie z zapisami art. 3 ust. 3 pkt 32 ustawy o odpadach z dnia 14 grudnia 2012 r. przez wytwórcę odpadów rozumie się każdego, „..którego działalność lub bytowanie powoduje powstawanie odpadów (pierwotny wytwórca odpadów) oraz każdego, kto przeprowadza wstępną obróbkę, mieszanie lub inne działania powodujące zmianę charakteru lub składu tych odpadów; wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba, że umowa o świadczenie usługi stanowi inaczej”. W przypadku gdyby w umowie na świadczenie usług Inwestor miałby być posiadaczem odpadów, wytworzone odpady będą zagospodarowane zgodnie

z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 19 grudnia 2008 r., zmieniającym rozporządzenie w sprawie listy rodzajów odpadów, które posiadacz odpadów może przekazywać osobom fizycznym lub jednostkom organizacyjnym niebędącym przedsiębiorstwami oraz dopuszczalnych metod ich odzysku (Dz. U. 2008, Nr 235, poz. 1614) oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 marca 2006 r. w sprawie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza instalacjami i urządzeniami (Dz. U. 2006, nr 49, poz.356).

W trakcie funkcjonowania elektrowni słonecznej i infrastruktury towarzyszącej będą powstawać niewielkie ilości odpadów związane z pracami konserwacyjnymi urządzeń technicznych. Odpady te będą zabierane przez służby dozoru technicznego, które posiadać powinny odpowiednie zezwolenie w tym zakresie.

W obowiązku wytwórcy jest stosowanie takich form usług oraz surowców materiałów, które zapobiegają powstawaniu odpadów lub pozwalają utrzymać na możliwie najniższym poziomie ich ilość, a także ograniczają negatywne oddziaływanie na środowisko lub zagrożenie życia lub zdrowia ludzi. Wytworzone podczas prac remontowo-konserwatorskich odpady będą zagospodarowane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa z uwzględnieniem obowiązku poddania ich w pierwszej kolejności procesom odzysku - art. 18 ust. 2 ustawy o odpadach.

W fazie likwidacji inwestycji podstawową czynnością będzie demontaż poszczególnych elementów wchodzących w skład elektrowni słonecznej związane z rozbiórką konstrukcji pod panele fotowoltaiczne oraz usunięciem infrastruktury elektroenergetycznej.

Powstałe odpady, związane z prowadzeniem likwidacji inwestycji to głównie:

- złom stalowy,
- elementy lub części składowe usunięte z zużytych urządzeń,
- odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej.

Odpady te zostaną przekazane do wykorzystania lub unieszkodliwiania uprawnionemu odbiorcy.

7. Możliwe transgraniczne oddziaływanie na środowisko:

W związku z lokalnym charakterem inwestycji nie przewiduje się transgranicznego oddziaływania na środowisko.

8. Obszary podlegające ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2020., poz. 55 ze zm.), znajdujące się w zasięgu znaczącego

oddziaływania przedsięwzięcia:

Teren projektowanego przedsięwzięcia, związanego z montażem i eksploatacją ogniw fotowoltaicznych oraz przetworzeniem energii słonecznej na elektryczną, zlokalizowany jest w Obszarze Natura 2000, jednak przedmiotowe przedsięwzięcie nie będzie stanowiło zagrożenia dla integralności i spójności oraz prawidłowego funkcjonowania tych obszarów.

Obszary Chronionego Krajobrazu znajdują się poza zasięgiem oddziaływania planowanego przedsięwzięcia, w związku, z czym przedmiotowe przedsięwzięcie nie będzie stanowiło zagrożenia dla integralności i spójności oraz prawidłowego funkcjonowania tych obszarów.

Najbliżej położonymi obszarami podlegającymi ochronie są:

REZERWATY	
Nazwa	[km]
Jezioro Łubówko	15.61
Cegliniec - otulina	16.74
Cegliniec	16.95
Czaple Wyspy	17.47
Mszar nad Jeziorem Mnich	17.95
Buki nad Jeziorem Lutomskim	20.86
Torfowisko Osowiec	21.30
Wilcze Błoto - otulina	21.88
Wilcze Błoto	21.97
Flisowe Źródłiska	22.13
Lubiatowskie Uroczyska	22.25
Czaplenice	22.60
Łabędziniec	22.71
Buki nad Jeziorem Lutomskim - otulina	23.57
Kolno Międzychodzkie	24.90
Bagno Leszczyny	26.00
Czaplisko	26.03
Goszczanowskie Źródłiska	28.15
Bukowy Ostrów - otulina	28.40
Źródłisko Skrzypowe	28.40
Bukowy Ostrów	28.44
Mszar Przygiełkowy - Długie im. Huberta Jurczyszyna	28.84
Mszar Rosiczkowy koło Rokitna	29.24
Stary Załom	29.60
Bagno Raczyk	29.83
Dolina Kamionki	29.92

PARKI KRAJOBRAZOWE

Nazwa	[km]
Sierakowski Park Krajobrazowy	11.86
Dolina Kamionki	28.78

PARKI NARODOWE

Nazwa	[km]
Drawieński Park Narodowy - otulina	18.09
Drawieński Park Narodowy	23.20

OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Nazwa	[km]
<u>Puszcza Notecka</u>	0.67
Puszcza Drawska	7.05
Dolina Warty i Dolnej Noteci	7.53
Puszcza nad Drawą (woj. wielkopolskie)	8.70
Dolina Noteci	13.11
H (Międzychód)	14.74
Pojezierze Puszczy Noteckiej	14.84
Puszcza nad Drawą (woj. zachodniopomorskie)	22.15
Gorzycko	28.87
F (Bierzwnik)	29.10

ZESPÓŁY PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE

Nazwa	[km]
Drezdeneckie Uroczyska	15.12

NATURA 2000 OBSZARY SPECJALNEJ OCHRONY

Nazwa	[km]
Puszcza Notecka PLB300015	w obszarze
Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016	6.25
Nadnoteckie Łęgi PLB300003	11.23
Dolina Dolnej Noteci PLB080002	15.12

NATURA 2000 SPECJALNE OBSZARY OCHRONY

Nazwa	[km]
Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	6.25
Jezioro Kubek PLH300006	7.57
Dolina Miały PLH300042	7.86
Dolina Bukówki PLH300046	10.20
Dolina Noteci PLH300004	11.23
Jezioro Mnich PLH300029	16.19
Torfowisko Rzezińskie PLH300019	17.01
Ostoja Międzychodzko-Sierakowska PLH300032	18.11
Sieraków PLH300013	18.48
Jeziora Gościńskie PLH080036	19.97
Bory Chrobotkowe Puszczy Noteckiej PLH080032	25.45
Lasy Bierzwnickie PLH320044	28.11
Dolina Kamionki PLH300031	28.80

Z up. WÓJTA
mgr Anna Fręś
SEKRETARZ

